

Amerikanski Slovenec

Prvi in najstarejši slovenski list v Ameriki.
Ustanovljen leta 1891.

Izhaja vsak dan razen nedelj, ponedeljkov in dnevo po praznikih.

Izdaja in tiska:
EDINOST PUBLISHING CO.
Naslov uredništva in uprave:
1849 W. Cermak Rd., Chicago
Telefon: CANAL 5544

Naročnina:
Za celo leto\$5.00
Za pol leta2.50
Za četrt leta1.50
Za Chicago, Kanado in Evropo:
Za celo leto\$6.00
Za pol leta3.00
Za četrt leta1.75
Posamezna številka3c

Dopisi važnega pomena za hitro objavo morajo biti poslani na uredništvo vsaj dan in pol pred dnevom, ko izide list. — Za zadnjo številko v tednu je čas do četrta dopoldne. — Na dopise brez podpisa se ne ozira. — Rokopisov uredništvo ne vrača.

Entered as second class matter November 10, 1925, at the post office at Chicago, Illinois, under the Act of March 3, 1879.

The first and the Oldest Slovene Newspaper in America.
Established 1891.

Issued daily, except Sunday, Monday and the day after holidays.

Published by:
EDINOST PUBLISHING CO.
Address of publication office:
1849 W. Cermak Rd., Chicago
Phone: CANAL 5544

Subscription:
For one year\$5.00
For half a year2.50
For three months1.50
Chicago, Canada and Europe:
For one year\$6.00
For half a year3.00
For three months1.75
Single copy3c

Dopisi važnega pomena za hitro objavo morajo biti poslani na uredništvo vsaj dan in pol pred dnevom, ko izide list. — Za zadnjo številko v tednu je čas do četrta dopoldne. — Na dopise brez podpisa se ne ozira. — Rokopisov uredništvo ne vrača.

Entered as second class matter November 10, 1925, at the post office at Chicago, Illinois, under the Act of March 3, 1879.

Zakaj Liga narodov ni uspela?

Dr. Edvard Beneš, bivši predsednik Čehoslovaške republike, ki se je mudil kot predavatelj na čikaški univerzi, je te dni v zanimivem govoru pojasneval, kako je leta 1924. v Ženevi zastopstvo 54 narodov in držav, ki so tvorili do tri četrtine ljudi na svetu, sprejelo protokol, s praktičnimi določili, kako naj se ohrani svetu mir.

Določila v dotičnem, zdaj že zdavnej pokopanem protokolu so bila zelo praktični temelji, ki so tvorili trden vodni kamen za trajen svetovni mir, trdi Dr. Beneš. Protokol je določeval načine in splošno obveznost držav v oskrbi za mir. Določeval je obenem načine, potem katerih bi se začele izvajati sankcije proti vsaki državi, ki bi se pojavila kot napadalka. Protokol je dalje jasno določeval splošno mednarodno stališče za take slučaje. Določeval je tudi arbitražno posredovanje v vseh sporih in izključeval in obsojal vsak spopad med državami, obsojujoč ga za nečloveški in necivilizirani čin. Drugi člen protokola posebno jasno določuje, da se nobena podpisnica protokola ne sme nikoli spozabiti, da bi udarila s silo na sopolpisnico protokola.

Podobna predavanja Dr. Beneša so zelo zanimiva, saj odkrivajo, kaj so vodilne države v Evropi delale v Ligi narodov in kako so jo potem sramotno zapustile, kot kaka take vrste mati, ki svojega lastnega otroka odloži od sebe in ga brezbrizno prepusti svoji usodi in tujim ljudem, sama pa strahopetno pobegne pred odgovornostjo do otroka. Da tako mater obsoja vsak civiliziran človek, vemo vsi. Kaj pa evropske velesile, ki so ustanovile Ligo narodov, svedčano podpisale njene pogodbe in dogovore, toda, ko je bilo treba za svoje obljube in dane besede tudi z dejanji nastopiti, so se velesile umaknile in poskrile. Nastopile niso, ko bi morale, s tem pa so dale potuho onim, ki so delali skrivne načrte za maščevanje za poraz, ki so ga doživeli v svetovni vojni.

Dr. Beneš je sposoben diplomat in kot tak seveda ne bo odkrito pel kakih levitov gospodi v Londonu in Parizu, ki so največ zakrivil polomijo, ki jo je doživela Liga narodov in na isti tudi preminula. Toda med vrsticami njegovih predavanj in govorov vsak lahko čita, kaj bi Dr. Beneš res rad povedal in tudi pove. Od tistega časa, ko je šel v Rim mešetarit Francoz Laval, ko je padla odločitev radi Abesinije v korist Rima, prav tedaj je Laval izpodmaknil temeljni kamen Ligi narodov. Od tistega časa naprej je Liga narodov razpadala, dokler ni popolnoma razpadla. Velesile kot Anglija in Francija niste hotele več poznati lastnega otroka Lige narodov. Prepustile so ga brezskrbno svetu. Za male narode niso več kazale nobenega zanimanja in mali narodi so začeli spoznavati, koliko in kaj se sme verjeti diplomatom iz Londona in Pariza.

Ampak volkovi, ko so raztrgali in razmesarili Ligo narodov, se niso zadovoljili samo s tem, udri so naprej po sledu za njenimi starši in od teh začeli zahtevati kolonije in razne teritorije, ki so jih preje držali v svoji sužnosti. Tako je prišlo do za Slovane nesrečnega monakovskega dogodka, kjer so vladali za Slovane in njihovo zemljo, ne da bi dali tem celo prisostvovati pri razpravi za njihovo lastno usodo. To je bila največja izdaja, ki so jo izvršili gospodje iz Londona in Pariza. Slovani so pa plačali drag račun.

Zakaj Liga narodov ni uspela? Odgovor dobi vsak, če le nekoliko prouči in premisli kramarsko zadržanje Angležev in Francozov. Zato ne, ker tem političnim kramarjem ni za Slovane prav nič. Le toliko jim je zanje, dokler bi jim služili za zaščito, za topovsko hrano, dokler bi imeli od njih dobiček. Kakor hitro to zgine, zgine vsa ljubezen do Slovanov.

Za te svoje politične grehe bodo Angleži in Francozi še pošteno plačevali. Volkovi, katerim so vrgli najprvo Abesinijo, se z isto niso potolažili. Naprej so drli po sledu. Zagnali so jim Čehoslovaško, Albanijo so jim pa sami potegnili z voja. Glad so si utesili le za nekaj tednov,

zdaj je zopet dirka za vozom in kmalu ga zopet dohite. Koga bodo potegnili zdaj z voza? In če bo šlo po tem načinu naprej, bodo nekega dne londonski in pariški gospodje sami ostali na vozu — kaj pa tedaj? Tedaj pa pride plačilo, ki mora priti za njihove politične grehe.

Literarni kritiki so ljudje, ki najdejo v raznih delih tak namen in pomen, za katerega pisatelji niti vedeli niso, da so v njihovih spisih.

KAJ NOVEGA MED SLOVENSKIMI FARMARJI NA WILLARDU?

Willard, Wis.
Nič manj kot prav je, da se čuje včasih tudi od nas slovenskih farmarjev iz naše naselbine v Amerikanskem Slovincu, kako se imamo tukaj.

Letina kaže povprečno še precej dobro, ker dobimo večkrat potrebnega dežja. Zato se poljski pridelki lepo razvijajo v zaželjeni sad našega truda. Tovarne za konserviranje blaga zadnjih par let zaostaja in kompanije pripravljene blaga ne morejo spraviti v denar. Ta zastoj je prikrasjal v tem okraju farmarje in delavce do okoli sto tisoč dolarjev, kar je že vsekakor lepa svota in prav bi prišli ti dolarji, kamor bi jih že dejali. Resnica je tudi, da se vsled znižanja carine množina farmarskih pridelkov umnožila do teže, domače farmarje pa strašijo z nadprodukcijo, dočim v mnogih deželah po svetu primanjkuje živeža. Vsled tega tudi taka strašila z nadprodukcijo ne drže.

V svrhu operacije se je morala podati v bolnišnico tukaj prihljubljena rojakinja Angela Ruzich, soproga Mr. Ivan Ruzicha. Zdravje se ji polagoma obrača na bolje in bo v kratkem zopet doma pri svoji družini, kar ji vsi iz srca želimo. Dne 22. julija sta tukajšnja ugledna zakonca Mr. in Mrs. Frank Valovšek obhajala srebrni jubilej svojega zakonskega življenja. Prijatelji in sodniki so jubilarja za to povabili v farno dvorano ter so jima kot uglednima članoma naše farske iskreno častitali in ju obdarili z darovi.

Prihodno nedeljo 30. julija bo imela naša fara svoj letni piknik, ki se bo začel ob 1 uri popoldne ter se bo nadaljeval celih dvanajst ur. Tako ne bo nihče imel izgovora, da se iste ga ni mogel udeležiti. Vsak se ga bo lahko udeležil ob enem ali drugem času v teku teh dvanajst ur. — Popoldne bo skupni družinski sestanek. Na programu bodo razne zabavne točke, primerne za vse družine v fari. Vse to se bo vršilo v dvorani in zadaj za cerkvijo v senci košatih dreves. — Zvečer bo prosta zabava in ples

ob zvokih znane Klaricheve orkestre. — Ker imamo farni piknik le enkrat na leto, ste prav uljudno vabljeni iz bližnjih in daljnih naselbin, da se te letne farne zabave udeležite.

FRANK PEROVŠEK PISMO IZ JUGOSLAVIJE Ljubljana, 11. julija.

(Prihod rojakov iz Amerike in drugo)
Predvsem naj omenim prihod druge skupine naših rojakov iz Amerike, ki jih vodi g. Leo Zakrajšek. Prišli so v sredo 5. julija. Bil je prav pripravljen sprejem na ljubljanskem kolodvoru. Udeležili so se ga zastopniki oblasti v imenu Rafaelove družbe pa je drage nam goste pozdravil č. p. Kazimir Zakrajšek. V tem splošnem veselju je bila le ena trpka primes; zapleteni časi, ki jih preživlja Evropa, so povzročili, da so mnogi morali ostati v Ameriki. Zato pa smo to malo skupino s tolikim večjim navdušenjem sprejeli. V kratkem bosta obe skupini odšli na večdneven izlet po vseh najlepših krajih naše Slovenije. Zelimo vsem, da bi iz rodni slovenskih tal ponesli s seboj v novo domovino najlepše spomine. Pripomniti je treba, da so bili naši obmejni in carinski uradniki do ameriških rojakov zelo vljudni in da so jih sprejemali kakor svoji svoje, kar je vsem napravilo prijetne že prve trenutke njihovega bivanja na materinski zemlji.

Pretekli teden je bil za našo državo teden visokih zunanjih obiskov. V petek 7. julija je na svoji balkanski turneji prišel v Jugoslavijo na prijateljski obisk egiptski zunanji minister Nahja paša. Sestal se je z vsemi najodličnejši osebnostmi naše države in bil sprejet tudi pri Nj. visokosti knezu namestniku. Čeprav se je po udarjal z golj prijateljski, predvsem pa gospodarski pomen njegovega poseta, je v teh usodnih časih svetovne politike kljub temu moglo biti kaj političnega prizvoka. Z Egiptom vežejo našo državo tradicionalne prijateljske, predvsem pa gospodarske vezi, saj je Jugoslavija po uradnih podatkih l. 1937 izvozila tja cementa, stavbenega lesa, živine, mesnih izdelkov ter mlečnih izdelkov v vrednosti nad 60 milijonov dinarjev, lani pa kljub neugodnim razmeram še vedno ca. 40 milijonov dinarjev. Naš uvoz v Egipt je

po vrednosti v preteklih letih dosegel največ 80% izvoza, v lanskem letu pa je z 39 milijoni dinarjev skoro dosegel izvoz. Razen bombaža uvažamo še razno južno sadje, grafit, arabsko gumo in podobno. Pomembna pa je izjava, ki jo je dal egiptski zunanji minister našim častnikarjem v Ljubljani o naših slovenskih dekletih, ki so zaposlena v Egiptu. S to svojo izjavo je pokazal, da so mu dobro poznane razmere v slovenski naselbini v Aleksandriji in Kairu. Do podrobnosti mu je poznan zgodovinski razvoj izseljevanja Slovencev v Egipt. Zanimal se je še posebno, kako je v tem oziru po vojni. Pohvalno je omenil, kako egiptska vlada s spoštljivim priznanjem spremlja plodno kulturno delo zavoda naših šolskih sester v Aleksandriji. Pohvalil je pridnost, varčnost in narodno zavednost naših deklet v Egiptu in naglasil veliko posredovalno vlogo in živost, ki jo tvorijo slovenski izseljenci v prijateljstvu med Jugoslavijo in Egiptom. Obljubil je našim ljudem v njihovem kulturnem in narodnem prizadevanju vso podporo egiptske vlade. — Iz Jugoslavije je g. Nahja paša odpotoval v Grčijo.

Na svoji poti v Nemčijo se je bolgarski ministerski predsednik Kiosejvanov pomudil tudi v Beogradu in sedaj se mnogo komentira izjava, ki jo je ob tej priliki dal, namreč "da bo jugoslovansko-bolgarsko prijateljstvo kmalu došlo do velike vrednosti." Vedno bolj je očito, zlasti po njegovem berlinskem obisku, da je Bolgarija izpadla iz zveze, ki jo tvorijo na eni strani Anglija in Francija, na drugi strani pa njene zaveznice na Balkanu; Turčija, Rumunija in Grčija. Vendar pa tudi ne smemo z vso pravico trditi, da bi se absolutno priključila bloku totalitarnih držav. V sedanjem težkem času mora majhna država voditi pač edino možno in pametno politiko, politiko previdnosti in hladnega opazovanja, ki gre za tem, da se sredi zmešnjav ohrani čim večja nevtralnost. Tudi izgledata, da je Bolgarija po razočaraju, ki ga je doživela od balkanskih sosed, pokopala misel na balkansko skupnost in da bo, čeprav z mimijskimi sredstvi skušala uresničiti svoje zahteve v Dobruddži, ki jih je postavila nasproti Rumuniji. In ni se mogoče izogniti misli, da se je zgoraj omenjena izjava bolgarskega državnika nanašala vprav na to. To neokretno stališče pa jo tesno združuje z našo državo. Pakt "večnega prijateljstva" ni prazna beseda, temveč živa resnica. To so dokazale veličastne jugoslovansko-bolgarske manifestacije v teh dneh, ko se v Sofiji vrši IX. izlet bolgarskih "Junakov," na katerega se je z desetimi posebnimi vlaki odpeljalo 7107 Sokolov iz Jugoslavije, to dokazuje še bolj izjava predsednika Kiosejvanova na Bledu, kamor se je iz Nemčije odpeljal na dnevne razgovore z našim zu-

nanjim ministrom g. Cincarjem Markovičem. Ti razgovori so vzbudili velik in vesel odmev v časopisju obeh prizadetih držav, pa tudi živahne komentarje drugod. Nemško časopisje n. pr. poudarja nevtralnost obeh držav. Vsi pa omenjajo pristrčen sprejem, ki ga je doživel predsednik Kiosejvanov.

Uradno poročilo, ki je izšlo o jugoslovansko bolgarskih posvetih na Bledu: Med sestankom, ki je bil na Bledu dne 9. in 10. julija leta 1939 sta predsednik bolgarske vlade in zunanji minister g. Gregorij Kiosejvanov in zunanji minister Dr. Aleksander Cincar-Markovič po vsestranskem proučevanju medsebojnih odnosov, razmer na Balkanu in mednarodnega položaja prišla do soglasja v naslednjem:

1. Da so koristi Bolgarije in Jugoslavije v tem, da v duhu pogodbe o večnem prijateljstvu nadaljujeta s politiko medsebojnega sodelovanja.

2. Da je v obojestransko korist, da se prav kmalu ustvari med Jugoslavijo in Bolgarijo čim tesnejše gospodarsko zblizanje.

3. Da politika neodvisnosti in nevtralnosti najbolj odgovarja koristim Bolgarije in Jugoslavije ter miru na Balkanu.

4. Da je potrebno, da obe vladi nadaljujeta s politiko dobrih in prijateljskih odnosov do vseh svojih sosedov. — To uradno poročilo je več kakor medla diplomatska izjava, to je jasen program vsega skupnega dela v prihodnosti obeh slovenskih držav. (Italijanski tisk vidi v tem sestanku odgovor Balkana Angležem.)

V notranje političnem položaju je predvsem treba omeniti, da je seja širšega in ožjega glavnega odbora Jugoslovanske radikalne zajednice (JRZ), o kateri je bilo omenjeno v preteklem pismu, da se bo vršila, bila že ta mesec in sicer 9. tega meseca, preteklo nedeljo. Ta seja pomeni obračun s politiko Dr. Stojadinovića. Zakaj s tem dnem je on prenehal biti predsednik stranke in njegovo mesto je prevzel predsednik vlade Dragiša Cvetković. Z Dr. Stojadinovičem so bili iz stranke in s tem iz glavnega odbora izključeni še njegovi sodelavci: Djura Marković, Ugrin Joksimović, Dušan Letica, Dr. Niko Novaković, Svetozar Stanković, Svetolik Stanković, Dobrivo Stoković, Dušan Prisković. V novem odboru je Dr. Anton Korošec prvi podpredsednik, Dr. Džafer Kulenović, ki je po smrti ministra Spaha prevzel vodstvo muslimanske organizacije, pa drugi podpredsednik. Tajniki so: Dr. Krek, itd., člani odbora pa med drugimi tudi senator Franc Smodej, poslanec Dr. Klar, senator Dr. Kulovec. Kljub temu, da vlada povsod po svetu vojna psihoza in da je poslednje dni vsa naša javnost bila pod morečim vtisom vznemirljivih vesti iz Evrope, ki so grozeče nakazovale skorajšnji začetek vsesplošnega klanja, se interes za razgovore o sklenitvi

sporazuma nikakor ni zato zmanjšal. Vsa Jugoslavija pazljivo motri vse različne verzije, ki so kakorkoli v zvezi s tem vprašanjem. Znano je, da vse do končnega sporazuma za javnost ne bo v tem oziru podana nikakršna izjava, kakor se je to godilo v novi fazi pogajanj, ko so redno izhajali komunikacije. Iz zanesljivega vira pa smo izvedeli, da se z obeh strani pogajanja ne samo nadaljujejo, temveč, da je vsa stvar toliko napredovala, da se bo v najkrajšem času dosegla popolna soglasnost in s tem tudi dokončen sporazum. Posebno v zadnjih dneh sta se obe stranki v miru in brez zunanje hrupa razgovarjali, tako da je sporazum le še vprašanje kratkih dni.

V našem športu je bil zadnji dni pomembnejši dogodek — zmaga našega nogometa nad madžarskim in sicer je v Beogradu tamošnji BSKJ Beogradski športni klub zmagal nad madžarskim moštvom Ujpest 4.2 pred 130.000 gledalci. Po naši zmagi nad angleško reprezentanco je to ponovni triumf jugoslovanskega nogometa. Omenjena tekma z madžari se je vršila za prvi polfinale za srednjeevropski pokal.

Mnogo razburjenja je povzročila vest o nameravani preselitvi južnotirolskih Nemcev, stvar, ki so jo obravnavali celo v angleškem parlamentu. Pri nas je ta vest vzbudila veliko skrb, da se ne bi to preseljevanje izvršilo na račun ekspropriacije naših Slovencev na Koroskem. Iz Rima je namreč prišel odlok, da se morajo vsi tuji državljani, ki bivajo na južnem Tirolskem, v dveh dneh izseliti iz teh krajev v domače države; če pa tega ne morejo, pa v južne predele Italije. — V Sloveniji se posebno v zadnjih mesecih vrši živahno narodno obrambno delovanje, pri čemer sodelujejo vse organizacije brez ozira na prepričanje. Tako so za praznik naših slovenskih apostolov po vsej slovenski zemlji goreli kresovi, ob katerih so govorniki v plamtečih besedah klicali naroda, naj bo pripravljen za obrambo svojih najdražjih svetinj. Posebno sklanjajo se je vršilo kresovanje za Bežigradom v Ljubljani, kjer je bil praznik sv. Cirila in Metoda ob enem tudi dan obletnice posvetitve nove cerkve, ki jo je pozidal tema slovenskima blagovestnikoma v čast č. g. p. Kazimir Zakrajšek. Istega dne se je tudi vršila slovesna nova maša, prva, odkar je tu samostojna župnija.

Vsak teden en dopis, naj bo geslo vsakega dopisnika "A. S.!"

POSLUŠAJTE

vsako nedeljo prvo in najstarejšo jugoslovansko Radio uro od 9. do 10. ure dopoldne na WGES postaji, 1360 kilocycles.

TARZAN IN SLONOVI LJUDJE

(30)

(Metropolitan Newspaper Service)

Napisal: Edgar Rice Burroughs

Gonfala se je vsa tresla strahu, ko je videla Spika prihajati iz gošče, kot zmagovalca med njim in Trollom. Na vsak način je bila poprej kakor koli varna pred obema, kajti drug jo je varoval pred drugim. Sedaj je te varnosti konec in bo popolnoma brez moči v rokah okrutnega Spika.

Edina njena misel je bila, da bi se ga na katerikoli način rešila, ali da bi mu kako ušla, četudi samo začasno. Prepričana je bila, da je Troll mrtev. Kako naj bi bilo drugače? Medtem ko je Spika stal med razburjenimi črnci, stresajoč svojo krvavo glavo, se je umaknila v temo.

Tukaj, skrita, je začela misliti, na morebiten srečni trenutek, da pri vratih ni straže, kajti stražniki so skoro gotovo prišli pogledat kaj se godi. Morda se ji posreči odpreti vrata in zbežati v džunglo; kajti zverine džungle, dasi so strašne, so se ji videle ničlejše kot kruti Spika.

Toda stražniki so pri vratih nemočno vršili svojo službo. Prav gotovo bi je ne pustili zapustiti naselja brez poglavarjevega dovoljenja. Tako se je Gonfala skrila med palmovimi grmovje med kočo in ograjo, vsaj začasno, vedno v strahu pričakujoč, kedaj jo bo začel kruti Spika iskati.

POZORI!
Pogled na številke poleg naslova in imena. Ako ti je naravnost povedala, obnovi jo in pomagaj listu!

"Podkrnoški gospod"

Dolores Wieser: — ROMAN — Poslovenil Janez Pucelj.

Tako se Rutar približa Podkrnosu; oklevaje pridržati korak, zaječi in zavzdihne.

Tedaj zasliši v zraku zvonek žvižg; naglo mu trzne pogled proti nebu. In glej: visoko gori plava nekaj sivega med redkimi snežinkami, kroži v širnih kolobarjih in se vrača spet nazaj proti Goram.

To je vendar Rudeš! Gospoda išče —

V vrvežu zadnje noči so bili na sokola čisto pozabili.

Kapelanus oprezuje za njim in ga poskuša privabiti k sebi.

Toda ptič kroži venomer nad strmo padajočim gozdom, venomer tam gori, kjer stoji velika, gola bukev. Njegove glasne tožbe prodirajo Rutarju do takih ušes.

"Piu, piu," poskuša kaplan posnemati gospoda.

Trenutoma se zdrzne: usmiljena Mati božja, kaj ne stoji bukev vprav nad prepadom? Morda — morda — žival vidi četokrat več od ljudi!

Sopeč od razburjenja steče zdaj kaplan proti gozdu: tu je zavinek, tu mostek, tam čez se vije stezica v globoko globel.

Je precej tema med vlažnim skalovjem. Voda šumi. Izgubljene snežinke se opotekajo doli z ozke nebesne proge.

Rutar skače tako urno s kamna na kamen in pazi tako malo, da mu voda brizga kozi čizme; nato spet postoji in se ozira na išče.

Kaj se sveti tam, kaj leži tam čez pod visečim kamnom? Orožje???

"Gospod!" zadoni skozi skalovje; drhteč plane kaplan čez potok na škrl, ki meče mračno senco v globel.

"Gospod —," še enkrat zadušeno zaječi duhovni mož. Pri tej besedi se zgrudi na kolena in se zastirni prepal Lenartu, proštu, v mrtvaškobledi, tuji obraz.

Obotavlja se prime Rutar čez kamen visečo roko; mrzla je ko led. Potiplje prestrašen po upalih licih, težkih vekah, ozkih ustih —

In zdaj postane kaplanu samemu čisto ledeno.

Bojazljivo zre podolgoma stegnjeno postavo: srajca je vsa polna krvi — v boku zija grozna rana, tanka, rdeča strugica se izgublja v skalovju.

Je gospod izkrvavel!!!!?

Polahko obriše Rutar sneg z gub platnene srajce in s plavih las, ki leže predenasto vlažni na rjavem kamnu. Potem dvigne gospodu težke roke in mu jih oprezno sklene na prsi.

Pri tem se mu pa le zdi, da čuti ob svojih mrzlih prstih samih le še nekaj tople-

ga. Hlastno nagne uho na srce otrplemu gospodu in prisluškuje.

Nič! Pa vendar — ne bije, ah, samo slabotno podrhtava — pa vendar živi!

Rutarju postanejo lica vlažna, a ne opazi. Drhteč potisne roke pod plavalaso glavo in jo vzravna.

"Gospod prošt!" zakliče tesnobno, pa gospodu ne gane nobena poteza v bledem obrazu.

Previdno hoče zdaj kaplan dvigniti težko truplo; tu ga vendar ne more pustiti ležati, mora ga nesti domov.

Pa veliki mož mu je pretežak. Mora poskusiti pomoči. Tedaj potisne narahlo svoj plašč Lenartu pod glavo in oddirja.

Ima srečo. Spodaj pri prvi požgani domačiji, blizu globeli, stojite dve ženski in jokate. Od daleč že jima zakliče kaplan:

"Lahko teče ena od vaju Pod Krnos?"

Mlajša pride bliže:

"Jezes, kaplan! Kaj pa je, gospod?"

"Steci Pod Krnos, Jerica, in reci, naj nekaj moških pride z nosilnico v globel. Pa hitro! Gospoda sem našel!"

"Gospoda!?" se zveseli Jerica in objokani obraz se ji zjasni.

"Že tečem!"

In steče čez tanki sneg, da ji plahutajo krila.

Kapelanus gre nazaj v globel in se zgrbi na kamen poleg gospoda. Diha mu v mrzli obraz, mu drgne roke in noge in mu suši lase s konci širokih rokavov. Srce pa mu zaganja divje molitve gori k Bogu: enkrat še naj proš odpre oči in bo pri čisti zavesti, da mu bo mogel povedati zadnje sporočilo Alenkino.

"Ne daj, da bi prej umrl, Gospod Kristus, prosim te, ne daj, da bi umrl!"

Toda raztepena in okrvavela postava leži tako tiho, da se Rutar spet zmede, ali je še življenje v njej. Bolestno ozka usta nekoliko kažejo zobe, oči so težko zatiskane.

Nekoč, takrat ko je videl kapelanus te oči široko razprte; nekega jutra je bilo, ko je maševal.

Toda tedaj se je kaplan ustavil, ni hotel videti ničesar, kljub temu da je čutil, da je gospod v stiski. Ni to njegova krivda? Ni šele ta samopravična trdosrčnost naredila blodečega moža za takega, za kakršnega ga je imel kaplan?

Rutar potoži na glas in stisne v nenadni bolečini Lenartu prste — tedaj gospod odpre oči. Zro mu tuje in so kakor obledele, vendar se zazde kaplanu kakor vzhajajoči zvezdi.

(Dalje prih.)

SPOMINI

(Nadaljevanje s 3. strani.)

sem opazil, da me je prvi neusmiljeno oplazil z pogledom od tal do vrha. Kmalu sta zavila v drugo ulico. V tem sem pa tudi spoznal, da pogled povega pomeni, da ta zmečkana figura ne spada na mestne ulice, obrnem se nazaj, češ, ako pridem mogoče v sredino mesta me znajo še zapreti kje, kajti sam pripoznam, da sem toliko spadal na mestno ulico med ljudi, kot kava med golobe.

Pridem nazaj v kol. čakališče in čakam cele 2 uri še na vlak. Med tem pa je tudi poteklo natančno 24 ur kar sem v Beogradu za zadnje krajcarje použil skodelico mleka in kos kruha. Po tem se ve, da je želodec 'prežal' na plen, ali kako ustreči mu, preje ne kot čez polnih 5 ur ko bom pod domačim krovom. Ako bi začel prositi čakajoče potnike, bi si mogoče celo zapor izprosil. Nič potrpljenje je vendar božja mast pa naj bo že kakor hoče.

Prišla je vendar težko pričakovana sedma ura in odhod vlaka. (Tudi lazice sem malo bolj čutil.) Stopim na vlak, a v voz se nisem upal radi nadleže pod srajco. Stal sem kar zunaj, dasiravno me je zeblo, zunaj in znotraj. Drčali smo že proti Laverici, ko pride sprevodnik, ki pregleda objavo in vozni listek in vpraša zakaj ne stopim v vagon na gorko. Kajti burja je brila in sneg je naletalval. Opravičil sem se z tem, češ, je vse zasedeno, časi je v resnici bilo a vendar bi vsaj lahko stal na gorkem. Po odhodu sprevodnika se spet vrata odpro in pride prijazna žena, me prime za rokav in potegne v vagon, češ, zunaj je mrzlo. Prav rad sem ubogal, kajti bil sem že trd od mraza. V kupcu vagona je bilo petero žensk

očividno veselo razpoložene.

Naredijo mi prostor da sedem, me prva vpraša od kod prihajam. Ko jim povem, pravi druga da sem gotovo že trudn in morda lačen.

Ko jim spet povem, da poteka 26. ura od moje zadnje večerje v Beogradu, se zdrznej, odprejo svoje 'čekarje' ali kar je že bilo in so napravile celo pojedino. Dobri slov. kruh, kranjske klobase in kaj vem kaj je še bilo. Ni potrebno omenjati, da sem ta dar božji z hvaležnostjo sprejel, katerega sem tudi temeljito spravil na prostor kamor spada.

Med "pojedino" me neka, seveda najbolj korajžna in najmlajša ženska vpraša: Pa ne vi vojak, da bi imeli morda uši? Jaz seveda pri dobrem kruhu in okusni klobasi, sploh nisem imel glasu več, temveč sem samo odmajal z glavo, da ne. Torej laž, v resnici pa na milijone. Najstarejše ženske v tej skupini sem slišal opazko, ki je rekla: ubogi revež in si oči obrisala. Razumem se pa tudi, da sem bil nevaležnik ker sem dobroto poplačal z hudim. Še danes sem prepričan, da ena vsaj izmed teh žensk ni prišla sama domov, pač pa z lažicami. To napako sem takoj obžaloval in obžalujem še danes, a vendar takrat sem si mislil, bo že kako.

(Konec prih.)

Oglasi v "Am. Slovencu" imajo vedno uspeh!

DR. J. E. URSICH

ZDRAVNIK IN KIRURG

1901 W. Cermak Road

CHICAGO, ILL.

Uradne ure: 1—3 popoldne in 7—8 zvečer izjemno ob sredah.

Rezični telefon: La Grange 3966

Uradni telefon: Canal 4918

PO DNEVI NA RAZPOLAGO

CELI DAN V URADU.

Tatenbah

Je to znamenita zgodovinska povest, ki začne v kratkem izhajati v "Amer. Slovencu". Tatenbahi so prišli iz Bavarske na Štajersko, kjer so posedovali več gradov. Povest živo in nazorno pripoveduje o življenju Tatenbaha, ki se je zaljubil v hrvatsko junakinjo, s tem pa prišel na pozorišče zgodovine slovenskega naroda, ki mu je hvaležno priznal tisto mesto, ki ga je zavzel. Povest pa vse skozi prikazuje sliko, kako je naš zatirani slovenski narod šel skozi življenje pod nemškimi grofi in grajščaki. Pisatelj že v predgovoru govori s Stritarjem:

"In ti, moj rod? Kjer sodijo usode, Narodov se, tam glas se tvoj ne čuje. Kdaj ti ponosno vodil boš narode, Kdaj pride doba, da Slovan kraljuje?"

V tej zanimivi povesti je resnično kos trpečega slovenskega naroda. Že radi tega apeliramo na vse čitatelje, da jo naj čitajo od kraja, da jim ne bo pozneje žal. Kdor bo prečital to povest točno, bo mnogo bolj poučen o težkem življenju, skozi katerega je moral naš mučeniški slovenski narod. Posebno je na mestu ta povest baš v tem času, ko isti stari sovražniki Slovanov ponovno dvigajo glave, da iste zasužnijo.

Tistim, ki je potekla na list naročnina naj isto v redu ponove, da bodo deležni te zanimive povesti.

IZOLIRANA GARAŽA ZA DVA AVTA 133

Nizka cena letniških DOMOV

Docela postavljene na vaših lotih z dobrim materialom, popolnoma dokončane. Vse delo z unijskim delavstvom.

KAREL KAFKA, poslovođa

CITY WRKG. & LUMBER CO.

Postavite na svoji loti ...

Povabimo vas, da si ogledate naše garaže, predno kako kupite. Nizke cene zaprtih porčev in letnih domov.

UGODNI OBROKI.

2301 So. Crawford avenue Tel. LAWdale 3010 Odprto ob nedeljah 10 do 4

Pisano polje

J. M. Trunk

IVERI.

Pri "Napreju" poučujejo vse: "Prosveto," "Proletarca," Molka, Gardena, Coughlina. Neko izjemo uživa le g. Kerže. Da poučujejo tudi Trunka, je naravno. Prav, prav. Šole in poučevanja se nisem nikoli branil, in Sokrat je rekel, da je modrost, ako kdo ve, da ničesar ne ve. Trunka tako-le poučujejo: "G. Trunk se ni še nikoli vprašal, kaka razlika je med socializmom in komunizmom in če se je že vprašal, odgovoriti ni znal na to nikoli, kakor ne zna še danes." Meni v pomoč pravijo potem, "žrtvujemo pol stolpca." Hyala za pozornost in za pouk. Nikakor ne odklanjam. Le s premiso je križ. Predpostavljata učitelj, kakor bi jaz pričrkoval ali bil mnenja, da se more in mora kak socializem ali komunizem vpeljati kar čez noč, in ker se pač ne more, jaz najmanj razlike med socializmom in komunizmom ne razumem, pravijo. Potem razlagajo in poučujejo. Fehlgesschen. Klada sem, ampak taka klada, da bi se kaka ekonomija mogla vpeljati kar čez noč, pa nisem. Žal, da se moram sam malo pohvaliti. Končno mi navije učitelj usesa in me čofne: "G. Trunk iz vsega srca želi, da bi komunistično drevo ne zrastle do neba. To se pravi z drugimi besedami, da ne želi, da bi človeštvo tudi na nesovjetskih petih šestih svetih svetih stopnjah, na kateri bi bilo za vsakega člana človeške družbe zagotovljeno zadovoljno, brezskrbno (kar se bolezn, starosti, nesreč tiče) in srečno življenje. To se pravi, da ne želi odpraviti onih vzrokov, ki povzročajo današnjo mizrijo, krivico, bedo, nekulturnost, vojno, barbarizem."

Tu ga imate, tega Trunka. "Ne želi, da se odpravi," to raj želi, da bi bila mizrija, beda, nekulturnost, vojna, barbarizem. Ali ni to pravcati zlomek, ki želi n. pr. vojno, dasi je sam v vojni pihal kaso? In bedo želi, in nesreče in bolezn. Zlomkov zlomek ta Trunk.

Šale na stran. Opetovano sem že povedal in poudaril, da bi bilo meni prav že radi slovenskega stališča, ako bi bilo že danes ali bi bilo-no-vsaj jutri v Rusiji predvsem najsijajnejše, da bi se vsak Rus vsaj jutri vozil z avtomobilom. Niti nočem opozarjati, da vsaj danes ima večina Rusov čevlje na nogah le v sliki na razstavi v New Yorku, dočim so jih videli obiskovalci tam v Rusiji večinoma le v capah. Nič na tem. Morda bodo jutri vsi imeli najelegantnejše čevlje, saj komunizem ne more delati čudežev. Ampak. Ali ste res tako gotovi, da bo komunizem za vse preskrbel in vse odpravil, recimo jutri ali pojutrejšnjem?? Blagor vam, če imate tako "vero," in naj se zopet malo pohvalim, da nisem tak zlomek in iz srca želim vse te dobre dobrote vsem sovjetskim in nesovjetskim ljudem. Končno mi je vse eno, če mi verjamete ali ne verjamete. Vest mi je najboljše plačilo. Na kak raj ali kaka nebesa na zemlji jaz ne verjamem, nisem pa tak zlomek, da bi bil zoper odpravo te ali druge mizerije, ako je taka odprava le mogoča. Komunizem gor ali dol. Ako je komunizem na pravem, da je človek le produkt narave (opica-človek) in da nad človekom ni nobenega Boga, potem bom in moram tudi jaz postati komunist in ateist. Ako pa komunizem s svojim svetovnim naziranjem ni na pravem, in je nad zemljo Bog, potem se komunizem lahko razširi na vse šestine

zemlje, ampak do neba pa nikoli ne bo vzrastel, ker je zmota, laž o življenju. In le na to sem mislil, in na to mislim z vso odločnostjo še danes, če me Naprejevci imajo še za takega zlomskega zlomka.

Sicer pa. Ali res verjamete, da bi bil jaz tak zlomek? Morate. Drugače bi kaj takega ne zapisali. In tu smo na drugi točki. Okoli katolikov hodite, kakor mačka okoli vrele kaše. Je hudo vrela ta kaša. In Trunk, se zdi, to kašo še malo podkuri, da je še bolj vrela, ko svari pred — komunisti in komunizmom. Zato je treba Trunka udariti in ga pokazati kot pravcatega zlomka, ki ne želi, da bi se mizerija na svetu, kolikor je mogoče, odpravila. Tu ste pokazali svojo lisjaško naravo, na katero so postali pozorni celo hudo levčarski krogi, kakor je razvidno iz nekih fajtov na levi strani, in kjer je udeležen tudi pisatelj Louis Adamič. Vidim:

One of the highlights of the ludicrous fight to hold the United Front together is the plea of Freda Kirchwey, editor of the Nation, that the Leftists stick together. Her criticism of the statement by the Committee for Cultural Freedom brought a stinging reply from Sidney Hook, one of the signers. Freda admits that the Communists are a dishonest and a ruthless lot, but begs that they be not turned out in the cold.

Her description of the Communists gives some reasons why sincere liberals are beginning to shun the Reds. In the Nations she writes: "The Communists display the qualities of most fanatics... They are intolerant and ruthless, often unscrupulous, often violent and lacking in judgement."

Najbolj komunistična komunistinja vam pove, da ste... fanatični, nestrpni, brezobzirni... pogostoma brezvestni, pogostoma nasilni in pomanjkljivi pri sodbi. Pritožite se pri rdeči Fredi, če tako o vas piše in vas tako presoja.

Kadar boste najmanj jutri oblekli in obuli zdaj Ruse, ne le na slikah v razstavi, ampak na nogah in oblekli na plačah, in odpravili vso mizerijo in zagotovili tudi nesovjetskemu svetu in vsakemu članu človeške družbe zadovoljno, brezskrbno in srečno življenje. Trunk ne bo se od žalosti obesil, še pohvalil vas bo in vesel bo celo, ker o komunizmu si ne dela nobenih skrbi, ko postane sam komunist, če je komunizem na pravem v naziranju o življenju, če pa ni na pravem, pa ne bo zrastle do neba, če bi tudi vsem članom človeške družbe preskrbel — da na kratko povem — avtomobile in limuzine.

Oglasi v Amerikanskem Slovencu imajo vedno uspeh.

ROJAKI SLOVENC!

Kadar želite okrasiti grobove svojih dragih, ne pozabite, da imate na razpolago lasnega rojaka.

Postavljamo in izdelujemo vse vrste nagrobne spomenike v vseh naseljenih državah Illinois. Cene zmerno, delo jamčeno, postrežba solidna. Se priporočam!

Kadarkoli nameravate kupiti nagrobni spominski kamen, pišite na podpisane za vsa pojasnila in za cene. V Vašo korist bo.

Joseph Slapničar SLOVENSKI KAMNOSEK

527 North Chicago Street, JOLIET, ILL.

Telefon 2-4787

Tiskarna Amerikanski Slovenec

1849 West Cermak Road, CHICAGO, ILLINOIS

Izdeluje vse vrste tiskovine, za društva, organizacije in posameznike, lično in poceni.

Poskusite in prepričajte se!